

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Владимир М. Симовић¹

*Тужилаштво БиХ, Факултет за безбједност и заштиту
Независног универзитета у Бањој Луци*

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ

Продужење притвора

Није повријеђено апеланткињино право на личну слободу и безбједност из члана II/3.д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5. став 1. тачка ц) у вези са ставом 3. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер редовни судови нису пропустили да наведу конкретне разлоге и околности које оправдавају закључак да би њено пуштање на слободу резултирало итерацијском опасношћу у смислу одредби члана 197. став (1) тачка в) Закона о кривичном поступку Републике Српске. Даље, није повријеђено апеланткињино право из члана 5. став 4. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер је апеланткиња, у смислу осигурања права на једнакост оружја, располагала с довољно информација релевантних за продужење притвора. Исто тако, нема кршења члана 5. став 4. ове конвенције због кашњења у достављању оспореног другостепеног рјешења апеланткињи, јер оно не представља „тешку и очигледну неправилност“ која би учинила апеланткињин притвор незаконитим.

Из образложења:

Уставни суд сматра да је Окружни суд, приликом продужења притвора, у оспореном првостепеном рјешењу јасно образложио на основу којих доказа је извео закључак о постојању основане сумње да је апеланткиња починила кривично дјело за које се терети. Врховни суд није довео у пи-

¹ Тужилац Тужилаштва БиХ, редовни професор Факултета за безбједност и заштиту Независног универзитета у Бањој Луци, е-маил: vlado_s@blic.net; <https://orcid.org/0009-0002-9640-6488>.

тађе аргументацију и закључке првостепеног суда у погледу основане сумње. Стога, Уставни суд сматра да образложења оспорених одлука садрже разлоге који би могли да увјере објективног посматрача да је апеланткиња у мјеродавно вријеме могла да почини кривично дјело. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је апеланткињино лишење слободе било засновано на „основаној сумњи“ да је починила кривично дјело. Дакле, испуњен је први услов компатибилности апеланткињиног притвора у смислу члана 5. став 1. Европске конвенције. Будући да апеланткиња није проблематизовала надлежност редовног суда који јој је продужио притвор, Уставни суд сматра да је испуњен и други услов, тј. да јој је притвор продужила „надлежна законита власт“.

Када је ријеч о законитости притвора („у складу с поступком прописаним законом“), односно компатибилности апеланткињиног притвора с гаранцијама из члана 5. став 1. тачка ц) и став 3. Европске конвенције, Уставни суд запажа да је апеланткињи притвор продужен на основу одредби члана 197. став (1) тачка в) Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12, 91/17, 66/18 и 15/21). Закључено је да у конкретном случају постоје околности које указују на итерацијску опасност, тј. да постоје нарочите околности које оправдавају бојазан да ће она поновити или довршити дјело. Према пракси Европског суда за људска права, итерацијска опасност, ако се увјерљиво утврди, може да доведе до тога да правосудна тијела смјесте и оставе осумњиченог у притвору како би спријечили било какве покушаје почињења даљњих кривичних дјела. Међутим, потребно је, између осталих услова, да опасност буде вјероватна и мјера примјерена у свјетлу околности случаја, а посебно историјата и личности дотичног лица (види Европски суд, *Рамковски против БЈР Македоније*, пресуда од 8. фебруара 2018. године, број представке 33566/11, тачка 52 с даљњим референцама). С обзиром на наведено, Уставни суд, прије свега, сматра да образложења редовних судова у односу на благовременост поднесеног приједлога за продужење притвора - не остављају дојам произвољности.

Затим, Уставни суд запажа да су редовни судови на недвосмислен начин указали не само на тежину оптужби у апеланткињином случају, већ су на основу изведених доказа утврдили околности које су претходиле и резултирале инкриминисаним радњама. У том смислу, оспорене одлуке нису биле стереотипно формулисане или сажете. Због тога, Уставни суд сматра да закључци и образложења редовних судова у вези с итерацијском опасношћу не остављају дојам произвољности будући да та опасност није оцијењена *in abstracto*, већ је поткријељена конкретним чињеницама/до-

казима. При томе, Уставни суд напомиње да су редовни судови овлашћени да у сваком конкретном случају процијене релевантне околности које могу да утичу на несметано вођење кривичног поступка. Исто тако, Уставни суд сматра да су редовни судови испоштовали захтјев „посебне ревности“ у поступку доношења оспорених рјешења

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1683/23 од 21. марта 2024. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Трошкови топлог obroка

Прекршено је право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те право на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз ову конвенцију када су редовни судови на потраживања из радног односа, тј. трошкова топлог obroка, произвољно примијенили одредбе члана 279. став 3. Закона о облигационим односима и законску затезну камату апелантима досудили од дана коначно постављеног тужбеног захтјева.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је у својој пракси већ разматрао идентично правно питање. Наиме, Уставни суд подсјећа да је у Одлуци број АП-658/07, те одлукама које су након тога услиједиле, утврђено кршење права апеланата на правично суђење и права на имовину (види Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. АП-658/07 од 10. јуна 2009. Године; АП-1836/07 од 14. октобра 2009. Године; АП-3440/09 од 30. октобра 2012. године и АП-2235/11 од 10. јуна 2014. године, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavisud.ba). Тако је у Одлуци број АП-658/07 Уставни суд истакао да се „плата и остала потраживања из радног односа не могу дефинисати као повремена давања из члана 372. став 1. у вези са чланом 279. став 3. ЗОО-а. Плата и нека потраживања из радног односа, нпр. накнада за трошкове превоза, исплаћују се мјесечно, у сукцесивном обрачуна и континуирано, а нека примања, нпр. регрес, исплаћују се годишње. Уставни суд примјећује да се та потраживања из радног односа не могу третирати као повремено давање у оквиру законских одредби којима

се регулише питање ‘камате на камату’ у члану 279. став 3. ЗОО-а. Плата, као и остала новчана потраживања из радног односа доспијевају тачно одређеног датума, те од тог дана послодавац пада у доцњу и плаћа законску затезну камату због неизвршења новчане обавезе, што је регулисано чланом 277 ЗОО-а“.

Уставни суд подсјећа да је у цитираном предмету закључио да је због одлуке суда да апелантима на досуђене износе из радног односа досуди камату примјеном одредбе члана 279. став. 3. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04), у погледу почетка тока законске затезне камате, апелантима повријеђено право на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Из истих разлога Уставни суд је у Одлуци број АП-1836/07 утврдио повреду права апеланата на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције.

Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да се разлози који су наведени у Одлуци број АП-658/07, као и у осталим побројаним одлукама, у цијелости односе и на ову одлуку. При томе, с обзиром на то да апеланти тврде да су законску затезну камату потраживали за сваку годину унутар утуженог периода, почев од 1. јануара наредне године па до коначне исплате, Уставни суд указује да наведени ставови не утичу на овлашћење суда да одлучује „у границама захтјева који су стављени у поступку“ (члан 2. став 1. Закона о парничном поступку - „Службени гласник Републике Српске“ бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09, 61/13 и 109/21).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-442/21 од 28. септембра 2023. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Дисциплинска одговорност тужиоца

Није прекршено апелантицино право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је на основу проведених релевантних доказа несумњиво утврђена апелантицина дисциплинска одговорност за прекршаје из члана 57. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком вијећу БиХ (ВСТВ) и изречена

одговарајућа дисциплинска мјера, за шта су надлежна дисциплинска тијела ВСТВ-а дала довољно јасна и аргументована образложења. Осим тога, неосноване су и апелантичне тврдње о томе да није примијењен блажи закон будући да је апелантица проглашена одговорном и санкционисана за прекршај који је у вријеме извршења дјела био прописан Законом о ВСТВ-у, те да брисање тог дјела у Закону о измјенама и допунама Закона о ВСТВ-у, који је накнадно донесен, није релевантно у конкретном случају.

Из образложења:

У конкретном случају Уставни суд запажа да су дисциплинске комисије у оспореним одлукама дале јасна и увјерљива образложења како у погледу утврђеног чињеничног стања тако и примјене материјалног права и закључка да је апелантица, на начин прецизиран у изреци првостепене одлуке, починила дисциплински прекршај из члана 57. тачка 1. Закона о ВСТВ-у (Закон о Високом судском и тужилачком вијећу БиХ - „Службени гласник БиХ“ бр. 25/04, 93/05, 48/07, 15/08 и 63/23). При томе је експлицитно образложено да за апелантичину одлуку о пресигнирању предмета нису постојали објективни и оправдани разлози, на који начин је погодовала једном тужиоцу да оствари појединачне резултате науштрб других тужилаца, који су лишени могућности да радом на предметима који нису сложени остваре бољу појединачну норму.

Такође, Уставни суд указује да је и Другостепена комисија испитала апелантичне жалбене наводе и да је дала јасне разлоге зашто они не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари, те зашто не могу довести у питање закључак о апелантициној дисциплинској одговорности за наведени дисциплински прекршај. Наведене разлоге Другостепене комисије је прихватио и ВСТВ у цијелости, при чему је цијенио сва начела за одређивање дисциплинских мјера из члана 59. Закона о ВСТВ-у, за што је у образложењу своје одлуке такође дао детаљне разлоге.

Осим тога, Уставни суд сматра да апелантица у конкретном случају није пружила било какав доказ за тврдњу да је проглашена одговорном за прекршај који у вријеме извршења није био прописан Законом о ВСТВ-у. Због тога, Уставни суд ове наводе, такође, сматра неоснованим. Наиме, апелантица се позива на обавезу примјене блажег закона, па у вези с тим наводи да је Законом о измјенама и допунама Закона о ВСТВ-у измијењен члан 57. на начин да је избрисана тачка 1. тог члана тако да дисциплински прекршај „повреда начела непристрасности“ више није прописан као дисциплински прекршај. Међутим, Уставни суд запажа да је наведени закон

објављен тек 15. септембра 2023. године и да је прописано да ће се при-
мјењивати „истеком 90. дана од дана ступања на снагу“. Очигледно је, да-
кле, након извршења дисциплинског прекршаја за који је апелантка про-
глашена одговорном. Стога, наведене измјене нису од значаја за конкретни
дисциплински поступак, како је то наведено и у одговорима на апелацију,
због чега Уставни суд сматра да су и ови апелантинци наводи неосновани.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4117/23 од 18. јануара
2024. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Извршни поступак

Повријеђено је право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз ову конвенције када надлежне власти Општине Посушје у дугом раздобљу нису извршиле своју обавезу према апеланту која је утврђена правоснажном судском одлуком.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је у бројним одлукама разматрао питање неизвршења правоснажних судских одлука на терет буџета разних нивоа власти и да је одговарајућим нивоима власти налагао да предузму мјере које ће осигурати да имаоци правоснажних судских одлука намире своја потраживања у разумном року, чиме би се отклонило кршење њихова права на правично суђење и имовину (види, између осталих, Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. АП-4368/11 од 25. јуна 2013. године; АП-5559/17 од 12. марта 2019. године; АП-545/20 од 9. јуна 2021. Године; АП-4338/20 од 16. децембра 2021. године и АП-3919/21 од 6. априла 2022. године, доступне на интернетској страници Уставног суда www.уставнисуд.ba).

Након што је испитао све документе који су му поднесени у конкретном предмету и достављене информације, Уставни суд запажа да је конкретни извршни поступак покренут 30. марта 2012. године и да још није окончан, тј. да траје више од 12 година. При томе, Уставни суд није утврдио постојање било каквих чињеница или аргумената које би га могле увјерити

да донесе другачији закључак о допуствости и меритуму у конкретном случају. Стога, Уставни суд се умјесто посебног образложења, позива на образложења која је изнио у одлукама наведеним у тачки 16. ове одлуке. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају власти нису уложиле све потребне напоре како би у потпуности и правовремено извршиле одлуку донесену у апелантову корист.

С обзиром на одлуку у овом предмету и своју досадашњу праксу (види нпр. Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП-2975/21 од 7. септембра 2022. године, тач. 32.–34.), Уставни суд сматра да апеланту, у смислу члана 74. Правила Уставног суда, на име накнаде штете због неизвршења судске одлуке у дугом раздобљу треба исплатити износ од 1.550,00 КМ.

Ту накнаду је дужна платити Општина Посушје у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека тог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете - представља извршну исправу.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1481/23 од 19. јуна 2024. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Накнада за кориштење цестовног земљишта

Није дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине с обзиром на то да су у оспореним одлукама дати јасни и аргументовани разлози зашто је у конкретном случају апелант дужан да плаћа накнаду за кориштење цестовног земљишта, у складу с релевантним одредбама Закона о цестама и Правилника о накнадама за кориштење цестовног земљишта, при чему ништа не указује да је на апелантову штету прекршена или ограничена било која процесна гаранција у смислу права на правично суђење.

Из образложења:

Уставни суд запажа да апелант, у суштини, сматра да се обавеза плаћања накнаде за кориштење цестовног земљишта из члана 61. став 5. Закона о цестама Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 12/10, 16/10 и 66/13) односи само на градњу прикључка и прилаза на јавну цесту, па да постављање каблова није обухваћено наведеном одредбом. Уставни суд запажа да је апелант истицао те приговоре и у току поступка пред управним органима, који су сматрали да су ти апелантови наводи неосновани јер су закључили, у суштини, да се спорна обавеза односи на кориштење цестовног земљишта уопштено.

Уставни суд запажа да је неспорно да из члана 61. став 5. Закона о цестама произлази обавеза плаћања накнаде за кориштење цестовног земљишта. У тој одредби није експлицитно наведено да се односи на постављање каблова, тј. инсталација. Међутим, такође није наведено ни да се спорна обавеза искључиво односи само на градњу прикључака и прилаза на јавну цесту, тј. на градњу која се наводи у одредби члана 61. став 1. Закона о цестама. С друге стране, Уставни суд запажа да је одредбама члана 61. став 6. и члана 110. став 1. тачка 7. Закона о цестама прописано доношење Правилника о накнадама за кориштење цестовног земљишта („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 75/10 и 51/15) као подзаконског акта, чијим одредбама су детаљније регулисана права и обавезе у вези с кориштењем цестовног земљишта. Уставни суд запажа да из одредби члана 7. Правилника о накнадама произлази да се накнада за кориштење цестовног земљишта плаћа и за инсталације, електроенергетске објекте, електронске прикључке и опрему.

Уставни суд запажа да су сва ова питања детаљно расправљена пред управним органима и да је, у коначници, њихове закључке потврдио и Врховни суд, те да су о томе дати довољни и релевантни разлози. Имајући у виду наведено, као и неспорну чињеницу да је апеланту дато на привремено кориштење цестовно земљиште ради постављања каблова, Уставни суд не може закључити да су у оспореним одлукама произвољно тумачене одредбе Закона о цестама да би се могло закључити да је то довело у питање правичност конкретних поступака.

Уставни суд сматра неоснованим апелантове наводе да је Врховни суд произвољно примијенио одредбе Закона о принципима локалне самоуправе у Федерацији БиХ јер органи управе у конкретним случајевима нису јединице локалне самоуправе. Наиме, Врховни суд је у оспореним пресудама јасно навео да се у конкретним случајевима имају примијенити одредбе Закона о јавним цестама, као и Правилника о накнадама и Уредбе

о висини накнаде за кориштење земљишта уз јавне цесте, те да су одлуке управних органа правилне и законите. Дакле, из образложења оспорених пресуда Врховног суда не произлази да је спорна обавеза плаћања накнаде заснована на Закону о принципима локалне самоуправе у Федерацији БиХ. Стога, ови апелантови наводи нису могли утицати на закључак Уставног суда да нема произвољности у оспореним одлукама.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4402/21 од 11. јула 2024. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Радни односи

Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови јасно и аргументовано образложили зашто су обуставили предметни извршни поступак у односу на обавезу извршеника да апеланта врати на рад, а у којем образложењу Уставни суд не налази произвољност.

Из образложења:

Везано за апелационе наводе да је извршеник био дужан да врати апеланта на рад који је обављао прије незаконитог отказа уговора о раду, а не да му нуди нову уговор о раду, Уставни суд запажа да из образложења оспорене одлуке Кантоналног суда, као и из одговора на апелацију извршеника - јасно произилази да апелант није могао бити враћен на раније радно мјесто. Наиме, извршеникова канцеларија, гдје је апелант радио, затворена је, па је сходно томе било немогуће вратити апеланта на раније радно мјесто. Из тог разлога је извршеник нудио апеланту да се врати као кредитни службеник у другим организационим дијеловима извршеника, који, према наводима извршеника, одговарају стручној спреми и радним способностима апеланта.

Уставни суд, такође, подсјећа да, у складу са стандардима права на правично суђење, Општински суд и Кантонални суд нису били обавезни да изнесу све детаље и да одговоре на све изнесене аргументе, него су били дужни да одговоре на релевантне наводе и образложе разлоге за своје одлуке, што су и учинили. Наиме, Уставни суд подсјећа да је Општински суд

дао конкретне разлоге за своју одлуку, које је потврдио и Кантонални суд, наводећи да је до истих закључака дошао на основу стања предметног списка, односно е-mail преписке, као и других материјалних доказа (те, између осталог, и наводећи апелантову изјаву из које произилази да је апелант прихватио понуду извршеника, али да се може вратити на посао по истеку рока из другог уговора на одређено вријеме). Дакле, у оспореним одлукама су дати конкретни разлози, који су довољно јасно и детаљно образложени, те иако нису наведени сви појединачни докази из којих су редовни судови извукли своје закључке, Уставни суд сматра да образложења у оспореним одлукама, у конкретним околностима, задовољавају стандарде које члан 6. Европске конвенције тражи када је у питању образложена одлука.

У односу на апелационе наводе да Општински суд није одлучио о његовом захтјеву из члана 217. ЗИП-а (Закон о извршном поступку - "Службене новине Федерације БиХ" бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 29/11, 74/11, 35/12, 35/12, 46/16, 36/17, 55/18 и 25/20) (да суд донесе рјешење којим ће одредити да му је извршеник дужан исплатити на име плате мјесечне износе доспјеле од правоснажности одлуке па док поново не буде враћен на посао), Уставни суд запажа да из стања списка не произилази да је апелант у току поступка пред Кантоналним судом, који је донио одлуку о апелантовој жалби, истицао наведени приговор, због чега Уставни суд, подржавајући своју праксу у предметима који су са овог аспекта покретали слична правна питања (види Одлуку број АП-476/04 од 17. децембра 2004. године, објављену у „Службеном гласнику БиХ“ број 34/05), указује да ове приговоре апелант не може с успјехом први пут истицати у поступку пред Уставним судом. Апелант је доставио поднеске у којим је тражио од Општинског суда да донесе рјешење у складу са чланом 217. ЗИП-а, односно поднеске у којима се обраћа Општинском суду да одлучи о наведеном захтјеву, али није доставио Уставном суду жалбу коју је изјавио против оспореног рјешења Општинског суда од 25. октобра 2017. године, нити из образложења оспорене одлуке Кантоналног суда произилази да је наведени приговор апелант истицао у жалби. Наиме, у складу са одредбом члана 21. став (2) тачка ц) Правила Уставног суда, апелант је био дужан и да уз апелацију достави све доказе на којима темељи апелацију.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3681/20 od 8. juna 2022. godine)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Право на приступ суду

Није прекршено апелантицино право на приступ суду из члана III/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је одбачена апелантичина тужба зато што апелантица није користила правну заштиту која је прописана законом о именованима и када је у околностима конкретног случаја законско рјешење тежило легитимном циљу и пропорционално је циљу којем се тежило.

Из образложења:

Ентитетским законима и законом на нивоу БиХ (Закон о министарским именованима, именованима Вијећа министара и другим именованима Босне и Херцеговине - „Службени гласник БиХ“ бр. 7/03 и 37/03) прописан је идентичан механизам заштите код именовања на функције органа јавне власти. У вези с апелантицином тврдњом да се приговор подноси институцији која више не постоји, сходно Закону о престанку важења Закона о Омбудсману Републике Српске - заштитнику људских права („Службени гласник Републике Српске” број 118/09), Уставни суд не запажа да је тај приговор апелантица истицала током поступка, нпр. у одговору на жалбу. Уставни суд такође не запажа да се Окружни суд осврнуо на ту околност.

Уставни суд не запажа ни да апелантица тврди да је та чињеница утицала на њену одлуку да не искористи заштиту прописану Законом о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 25/03) која јој је била на располагању. Истина је да Закон о именованима није претрпио измјене након доношења Закона о престанку важења Закона о Омбудсману Републике Српске, како је то учинио законодавац у Федерацији БиХ који је Закон о министарским, владиним и другим именованима Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 12/03, 34/03 и 65/13) измијенио на начин да су овлаштења из чл. 16. и 17. прешла на Канцеларију омбудсмена за људска права БиХ. Међутим, околност да Закон о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске, није измијењен *per se* - није била препрека за апелантицу (нити то апелантица у апелацији тврди) да поступи по чл. 16. и 17. овог закона.

Апелантицине тврдње да поступак заштите који је прописан чл. 16. и 17. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике

Српске не ограничава апелантицино право на судску заштиту с циљем заштите њених личних интереса - Уставни суд не може прихватити оправданим. Имајући у виду члан 1. овог закона, чињеницу да се именована односе на органе јавне власти, Уставни суд сматра да законодавац управо из тог разлога и предвидио могућност да сваки члан јавности, па и апелантица као учесник конкурса, може уложити приговор ако постоје докази да није испоштована процедура именовања прописана тим законом. Сходно томе, законско рјешење тежило је легитимном циљу, при чему је у конкретном случају постојао и разуман однос пропорционалности између употребе бљених средстава и циља који се желио постићи.

У вези с апелантициним позивањем на одлуку (рјешење) Уставног суда Републике Српске број У-35/12 (наведеним рјешењем није прихваћена иницијатива за покретање поступка за оцјену уставности члана 12. став 1, члана 16. став 1. и члана 17. став 1. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске) и изнесени став да је „заштита права незадовољних лица коначном одлуком о избору осигурана у судском поступку“, Уставни суд запажа да се на исту одлуку апелантица позвала током поступка и да је Окружни суд ту одлуку имао у виду приликом одлучења. Сходно томе, апелантицино позивање на цитирано рјешење у околностима конкретног случаја не може довести до другачије одлуке Уставног суда.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-2850/20 од 6. априла 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Испорука топлотне енергије

Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови за своје одлуке дали довољно јасно и аргументовано образложење којима су одбили апеланткињин тужбени захтјев и усвојили противтужбени захтјев туженог и нема елемената који би указивали на произвољну примјену релевантних материјалних прописа на предметну ситуацију.

Из образложења:

Уставни суд запажа да у конкретном случају из образложења оспорених одлука неспорно произлази, а што апеланткиња није довела у питање наводима апелације, да је апеланткиња претходно примала услугу испоруке топлотне енергије од предузећа Топлана и да је у току грејне сезоне 2017/2018. дошло до промјене испоручиоца те енергије, и то на основу Одлуке о општим условима за производњу, испоруку и коришћење топлотне енергије („Службени гласник Града Бањалука“ бр. 2/18, 40/18 и 12/19) коју је донио Град Бањалука као надлежна јединица локалне самоуправе, тако што је вршење те услуге повјерено туженом, који је наставио испоруку топлотне енергије апеланткињи у току те грејне сезоне, без закључивања уговора о коришћењу топлотне енергије. Такође, Уставни суд запажа да из образложења оспорених одлука неспорно произлази да се утужени новчани износ по противтужби туженог на име дуга за испоручену топлотну енергију, односио искључиво на период прије но што је апеланткиња изричито исказала своју вољу да не жели да закључи уговор о испоруци енергије с туженим, те да је тужени, поступајући по апеланткињиној вољи, искључио предметни стан из топлификационог система. Доводећи у везу изнесено с одредбама прописа на које су се редовни судови позвали у оспореним одлукама, нарочито одредбом члана 19. став 1. Закона о комуналним дјелатностима („Службени гласник Републике Српске“ бр. 124/11 и 100/17) којом је експлицитно прописано да се комунална услуга не може ускратити кориснику, те одредбама члана 22. ст. (2) и (4) и члана 23. Одлуке о општим условима за производњу, испоруку и коришћење топлотне енергије којим су прописани услови за издвајање из централног топлификационог система, као и одредбама прописа на које се позвала апеланткиња у апелацији - Уставни суд сматра да су редовни судови дали довољно јасне и аргументоване разлоге за своје одлуке и у околностима конкретног предмета не налази произвољност у примјени материјалног права приликом доношења закључка да је у конкретном случају без закључивања уговора настао облигационоправни однос између апеланткиње и туженог.

Због тога је апеланткиња дужна да исплати накнаду за испоручени рачун за пружену услугу за утужени период (који се односио на период прије но што је апеланткиња изричито исказала своју вољу да не жели да закључи уговор о испоруци енергије с туженим). При томе, у вези с апеланткињиним позивањем на Одлуку Уставног суда Републике Српске којом је утврђено да члан 13. став 4. Одлуке о општим условима за производњу, испоруку и коришћење топлотне енергије није у сагласности с Уставом Републике Српске, Законом о облигационим односима („Службени лист

СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04), Законом о комуналним дјелатностима и Законом о заштити потрошача у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“ бр. 6/12, 63/14, 18/17 и 90/21), Уставни суд запажа да оспорене одлуке, супротно апелационим наводима, нису засноване на тој подзаконској одредби, нарочито имајући у виду да се у конкретном случају дуг утужен противтужбом односио на неплаћену испоруку топлотне енергије за период прије но што је апеланткиња изричито исказала своју вољу да не жели да закључи уговор о испоруци енергије с туженим.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4732/20 од 6. јула 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Закуп пољопривредног земљишта

Није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана П/З.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су судови прогласили ништавим уговор о закупу пољопривредног земљишта који је апелант закључио с првотуженом као неовлашћеним органом у смислу федералног и кантоналног закона о пољопривредном земљишту, о чему су судови дали јасна и довољна образложења која се не могу оцијенити произвољним.

Из образложења:

Уставни суд запажа да су редовни судови своје пресуде утемељили на чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, позивајући се на релевантне одредбе ЗОО (Закон о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист Републике БиХ“ бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 29/03 и 42/11), закона о пољопривредном земљишту (федералног и кантоналног) и Закона о парничном поступку („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15). У таквом образложењу судова Уставни суд не уочава произвољност у примјени материјалног и процесног права, нити може утврдити да је поступак на било који начин проведен на апелантову штету.

У погледу апелантових навода да је Кантонални суд своју одлуку утемељио на одредби чланка 106. кантоналног Закона о пољопривредном земљишту („Народне новине Херцегбосанског кантона“ број 2/10, 3/19 и 6/21), за коју је Уставни суд Федерације БиХ својом пресудом од 12. фебруара 2019. године утврдио да је повриједила „право на локалну самоуправу Општине Гламоч“, Уставни суд примјећује да је спорни уговор закључен 19. априла 2012. године, дакле прије доношења наведене пресуде Уставног суда Федерације БиХ. Том пресудом је утврђено „да је чланом 106. Закона о пољопривредном земљишту („Народне новине Кантона 10“ број 2/10) повријеђено право на локалну самоуправу Општине Гламоч“. Ставом 2. пресуде је дата могућност Скупштини Кантона 10 да у року од шест мјесеци од дана објаве пресуде „усклади одредбе члана 106. Закона [...] са Законом о начелима локалне самоуправе [...] до када се наведена одредба може примјењивати“. Из образложења пресуде произлази да „Општина Гламоч није консултована код доношења Закона [...]“. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у Одлуци број АП- 3519/11 указао да се закон или пропис за који Уставни суд Федерације утврди да је неуставан - неће примјењивати од дана објаве пресуде тог суда у „Службеним новинама Федерације БиХ“ (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-3519/11 од 4. јула 2014. године, тачка 56., доступна на www.ustavnisud.ba).

Имајући у виду да је спорни уговор закључен прије објаве пресуде Уставног суда Федерације БиХ у службеним гласилима, као и да је првостепена пресуда у конкретном поступку донесена 5. јула 2018. године, дакле прије доношења наведене пресуде Уставног суда Федерације БиХ, Уставни суд истиче да су се у вријеме првоступеног одлучивања још примјењивале спорне одредбе кантоналног Закона о пољопривредном земљишту, па су и ови апелацијски наводи неутемељени. Ово посебно имајући у виду да су оспорене одлуке утемељене и на одредбама федералног Закона о пољопривредном земљишту („Службене новине Федерације БиХ“ број 52/09) који на идентичан начин (чл. 108. и 109.) регулише наведено питање, односно процедуру, као и начин и субјекте закључивања уговора о закупу пољопривредног земљишта

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4691/20 од 17. септембра 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Исплата новчаних средстава на основу ништавог правног посла

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3.е) Устава БиХ када је Врховни суд у коначници потврдио пресуду другостепеног суда којом је одбијен апелантов тужбени захтјев којим је тражио исплату новчаних средстава по основу ништавог правног посла, уз позивање на релевантне одредбе Закона о грађењу, Закона о облигационим односима и Закона о парничном поступку. Дато образложење не оставља дојам било какве произвољности у погледу примјене материјалног и процесног права.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је Кантонални суд усвојио жалбу туженог, првостепену пресуду преиначио тако да је апелантов тужбени захтјев одбио, те је у образложењу пресуде, која је потврђена оспореном пресудом Врховног суда, дао јасне и прецизне разлоге о томе зашто је апелантов тужбени захтјев неоснован, дајући при томе јасне разлоге зашто апелантови наводи не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари. Наиме, Уставни суд сматра да су Кантонални суд и Врховни суд, супротно апелантовим наводима, на темељу изведених доказа, те њиховом оцјеном, у смислу члана 8. ЗПП (Закон о парничном поступку - „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) и примјеном правила о терету доказивања (чл. 123. и 126. ЗПП), утврдили релевантне околности конкретног случаја, те јасно и аргументовано образложили због чега су одбили апелантов тужбени захтјев за исплату по основу предметног споруума као ништавог правног посла, позивајући се на доказе материјалне природе, као и на релевантне одредбе чл. 19. и 20. Закона о грађењу („Службене новине Федерације БиХ“ број 55/02) и чл. 51, 52. и 103. ЗОО (Закон о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист РБиХ“ бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 29/03 и 42/11), а дата образложења Уставни суд не сматра произвољним.

Стога, Уставни суд сматра да се у конкретном случају не могу прихватити апелантови наводи о погрешној оцјени доказа и произвољности у примјени права, посебно зато што апелант понавља приговоре које је истицао током поступка пред Кантоналним судом, а што је у коначници оцијенио и Врховни суд и дао разлоге зашто они не могу довести до другачијег рјешења

конкретне правне ствари. Имајући у виду садржај релевантних одредаба Закона о грађењу, ЗОО и ЗПП, на којима су утемељене оспорене пресуде, а сходно приговорима апеланта у контексту образложења и релевантних околности конкретног случаја, Уставни суд не може извести закључак да су приговори којима се доводи у питање примјена права оправдани. Стога, Уставни суд сматра да је образложење оспорених пресуда јасно и аргументирано, те у складу са стандардима права на правично суђење.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3935/20 од 22. априла 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Суђење у разумном року

Дошло је до кршења права на правично суђење у разумном року из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода будући да је у сваком појединачном случају дужина поступка била претјерано дуга, за шта судови нису дали разумно и логично објашњење.

Из образложења:

Уставни суд наглашава да је већ у низу својих одлука утврдио кршење права на суђење у разумном року у вези с питањима сличним онима која се постављају и у наведеним апелацијама. Осим тога, Уставни суд је утврдио и да постоји системски проблем с рјешавањем предмета у разумном року пред судовима у Босни и Херцеговини, што је последица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, за шта не постоји ни дјелотворан правни лијек (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-1680/16 од 10. маја 2017. године, тач. 53–66. и друге одлуке од 10. маја 2017. године, све доступне на интернетској страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

Након што је испитао све документе који су му поднесени у наведеним апелацијама, Уставни суд није уочио било какву чињеницу или аргумент који би могао оправдати свеукупну дужину наведених поступака, који су у највећем дијелу вођени пред редовним судовима с подручја Кантона Сарајево. Имајући у виду своју праксу о овом питању, Уставни суд сма-

тра да је у предметима наведеним у овој одлуци дужина поступака била прекомјерна, те да није задовољила критериј „разумног рока“. При томе, иако у овим случајевима за дужину трајања поступака није утврдио изричиту одговорност Врховног суда, пред којим се предмети тренутно налазе, Уставни суд сматра да је сврсисходно да наложи Врховном суду да по хитном поступку донесе одлуке у тим предметима (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-2915/07 од 2. децембра 2009. године, тачка 42, доступна на интернетској страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

С обзиром на одлуку у овом предмету и своју досадашњу праксу (види нпр., Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-2975/21 од 7. септембра 2022. године, тач. 32–34), Уставни суд сматра да, у смислу члана 74. Правила Уставног суда, на име накнаде штете због недоношења одлуке у разумном року апелантима треба исплатити износ од по 500,00 КМ.

Ову накнаду је дужна платити Влада Кантона Сарајево у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека тог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4755/22 од 18. априла 2024. године)

ПРАВО НА ПРИВАТНИ И ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ, ДОМ И ПРЕПИСКУ

Повјеравање малољетног дјетета на бригу и васпитање

Не постоји кршење права на породични живот из члана II/3.ф) Устава БиХ и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, с обзиром на то да је већ раније малољетно дијете повјерено апеланткици на бригу и васпитање, а у оспореном извршном поступку је одређен начин остваривања контаката тражитеља извршења и малољетног дјетета.

Из образложења:

Апелантица сматра да јој је одлукама извршног суда којима је одређен међусобни контакт тражитеља извршења и малољетног дјетета повријеђено право на породични живот. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да се из члана 8. Европске конвенције не може извући приоритет за било којег од два родитеља, а свака одлука око давања старатељства над дјецом подразумева мијешање у право на поштовање породичног живота једног или оба родитеља (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-77/17 од 15. фебруара 2017. године, тачка 30, доступна на www.уставнисуд.ba). Имајући у виду наведено, те околност да је раније у бракоразводној парници одлучено да ће малољетно дијете живјети с апелантицом, као и то да је у извршном поступку оспореним одлукама одређен начин виђања малољетног дјетета са тражитељем извршења, при чему је апелантица обвезана да осигура присуство малољетног дјетета организованим контактима, Уставни суд сматра да су наводи о кршењу права на породични живот неутемељени. При томе, Уставни суд указује да је у датим околностима превагнуо интерес малољетног дјетета које има право одржавати личне односе и непосредне контакте с тражитељем извршења, тј. с родитељем с којим не живи.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3716/22 од 30. маја 2024. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Враћање депозита уплаћеног у извршном поступку

Постоји повреда права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода јер није постигнута правична равнотежа између заштите апелантове имовине и захтјева јавног интереса у ситуацији када апеланту није враћен депозит који је он уплатио у извршном поступку зато што је над банком код које се води рачун на који је тај депозит уплаћен отворен стечајни поступак, иако је налог за враћање суд донио скоро годину дана прије отварања стечајног поступка, а апеланту није обезбијеђена било каква правна заштита.

Из образложења:

Уставни суд сматра да је питање пропорционалности, у овом случају, заиста потпуно занемарено. Наиме, судови у конкретном поступку нису придали било какав значај чињеници да је апелантов захтјев за поврат утуженог износа суд у извршном поступку одобрио и наложио рачуноводству 13. маја 2016. године да апеланту врати депоновани износ. Такође, судови су потпуно занемарили да по овом налогу суда није поступљено у периоду од скоро годину дана, тачније од 13. маја 2016. па до 4. априла 2017. године када је отворен стечајни поступак над „Банком Српске“ на чији депозитни рачун је уплаћен утужени износ. Након отварања стечајног поступка исплате са рачуна „Банке Српске“ више нису биле могуће. Међутим, иако су судови у образложењима навели да „средства из судских депозита нису прешла у имовину тужене јер не представљају јавне приходе“, исти ти судови нису разјаснили питање зашто средства која је апелант депоновао у извршном поступку на рачун суда нису враћена одмах, нити зашто нема одговорности тужене да средства која „нису постала имовина тужене јер не представљају јавне приходе“ - исплате апеланту.

Такође, неспорно је да се износи уплаћени као депозит у конкретном случају нису могли користити ни за какву другу намјену осим испуњења сврхе депозита, а то је, у конкретном случају, била уплата новчаног износа за повјериоца у извршном поступку. Несумњиво је да износ од 76.010,00 КМ који је апелант депоновао није уплаћен повјериоцу из извршног поступка зато што је тај поступак прекинут ради утврђивања права својине, нити је враћен апеланту. Осим тога, судови су занемарили и то да се апелант, према закону, не може пријавити као повјерилац у стечајном поступку који је отворен над „Банком Српске. У вези с тим, Уставни суд указује и на најновију праксу Европског суда за људска права у предмету у којем је утврђено да је за „подносиоце представке постало правно немогуће да остваре своја потраживања према дужнику у стечајном или било ком другом поступку“. У том предмету Европски суд је истакао да је њихово лишавање имовине било праћено потпуним изостанком накнаде, те је закључио да су ефекти законских одредби о исплати дуга - ставили претјеран индивидуални терет на подносиоце. „Стога је поремећена правична равнотежа која је требала бити успостављена између заштите права подносилаца представке на мирно уживање њихове имовине и захтјева од јавног интереса“ (види Европски суд, *Katona u Závorský protiv Slovacke*, пресуда од 9. фебруара 2023. године, представке бр. 43932/19 и 43995/19, тачка 63). Имајући то у виду, Уставни суд указује да у конкретном случају није одлучујуће то да ли је у радњама органа тужене било противправности јер

је апелант несумњиво лишен своје имовине - без икакве могућности да своје потраживање оствари у било којем другом поступку.

Уставни суд сматра да се до истог закључка може доћи и у конкретном предмету. Наиме, из свега наведеног произлази да је на апеланта стављен прекомјеран индивидуални терет, нарочито имајући у виду да он није пропустио да уради нешто што је требало да уради, те да је лишен своје имовине без икакве накнаде и правне заштите. Стога, Уставни суд сматра да оспореним одлукама није успостављена правична равнотежа између апелантовог права на имовину и заштите јавног интереса, односно интереса тужене као јавне власти.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-2914/21 од 13. јула 2023. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ КРЕТАЊА И ПРЕБИВАЛИШТА

Мјере забране

Не постоји повреда права на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3.м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2. Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода када су мјере забране изречене у складу са законом и у служби легитимног циља, те не доводе у питање правичну равнотежу између легитимног циља који се огледа у осигурању несметаног вођења кривичног поступка и апелантовог права на слободу кретања и пребивалишта.

Из образложења:

Из образложења оспорених рјешења произлази да су апеланту мјере забране изречене због постојања основане сумње да је починио кривична дјела за која се води истрага, али и због постојања нарочитих околности које указују на опасност од бјекства - уколико се нађе на слободи. Уставни суд запажа да су мјере изречене апеланту прописане у чл. 126. и 126ф. Закона о кривичном поступку БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 49/17, 42/18, 65/18, 22/21 и 8/22). У конкретном случају, редовни судови су у образложењима оспорених рјешења дали појашњења за своје закључке о постојању основане сумње да је апелант починио кривична дјела за која се терети оптужницом, као

и разлоге за постојање нарочитих околности које указују на опасност од бјекства, за која Уставни суд сматра да су, у овој фази поступка - довољна. С обзиром на наведено, произлази да је мјера забране апеланту изречена у складу са законом. Разматрајући питање нужности изречених мјера, Уставни суд, имајући у виду образложење редовних судова да је мјера забране напуштања боравишта изречена као посљедица кривичног поступка који се води против апеланта и да је суд оцијенио да је неопходна ради успјешног вођења поступка, закључује да је било нужно апеланту изрећи ове мјере забране.

Уставни суд закључује да су редовни судови за вријеме трајања мјера забране водили рачуна о апелантовим специфичним интересима, као и о томе да се апелантово право на слободу кретања не ограничава преко неопходно потребне мјере. Тај закључак Уставни суд темељи на образложењима оспорених рјешења из којих произлази да апеланту изреченим мјерама забране није угрожено право на рад и остваривање прихода, као и да, у случају да се укаже потреба да из оправданих разлога мора напустити територију Републике Српске, апелант има могућност тражити од суда издавање сагласности да напусти мјесто боравишта, што му је у више наврата дозвољено.

Уставни суд подсјећа да кривични поступак нужно подразумијева одређене рестрикције у односу на особе против којих се води и да мјере забране представљају одраз тих рестрикција у оквиру којих постоје и одређена ограничења основних права и слобода особа према особама којима су изречене, у мјери која је нужна да се заштите и остваре легитимни циљеви кривичног поступка. Даље, Уставни суд запажа да су редовни судови током поступка, цијенећи све околности, апеланту укинули притвор и замијенили га мјерама забране, а затим су, приликом контроле оправданости тих мјера, изречене мјере забране додатно ублажили. Такође, изречене мјере се редовно контролишу, при чему је апелант имао и користио право на жалбу. Дакле, с обзиром на то да је апеланту мјера забране изречена у интересу неометаног вођења поступка, да у образложењима редовних судова о оцјени разлога за продужење мјере нема произвољности, као и да апелант није учинио вјеројатним постојање истинског интереса на који изречене мјере забране штетно утичу, произлази да у конкретном случају интерес за неометаним вођењем поступка претеже над апелантовим правом на слободу кретања, односно да је постигнут правичан баланс и задовољен принцип пропорционалности.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-579/23 од 30. новембра 2023. године)